

MALTA

**QORTI TAL-MAGISTRATI
(GHAWDEX) GURISDIZZJONI SUPERJURI**

**MAGISTRAT DR.
PAUL COPPINI**

Seduta ta' l-24 ta' Frar, 2006

Citazzjoni Numru. 143/2000/1

Joseph Portelli bħala mandatarju tal-imsiefra
Bint, Sylvia mart Thomas Noll u dan bis-saħħa
ta' prokura ġenerali hawn annessa u markata bħala
dokument "A" .

vs

Ivan Buttigieg .

Il-Qorti ,

PRELIMINARI

Rat iċ-ċitazzjoni li permezz tagħha l-attur nomine, wara li
ppremetta :

Illi l-attriċi kif rappreżentata fit-30 ta' Lulju 2000 għal ħabta
ta' 3.00 p.m. kienet qegħda ssuq vettura numru
reġistrazzjoni DAK 309, proprjeta' ta' V.J. Borg Ent. Ltd u
mikrija lilha bid-diligenza kollha minnha rikjesta bil-liġi u
kienet qegħda tipproċedi sabiex mit-triq ta' Bordin, limiti

Kopja Informali ta' Sentenza

tal-Qala, Għawdex tidhol ġot-triq ir-Rabat, ta' Xħajma, limiti tan-Nadur, Għawdex;

Illi l-attriċi ħadet il-prekawzjonijiet kollha neċessarji u meħtieġa meta ħareġ mir-road intersection ("T-Junction"), kif jiġi pruvat dettaljatament waqt is-smiegħ tal-istess kawża ;

Illi meta hija kienet ġia ġot-triq ir-Rabat, hija ħabta u sabta rat vettura (numru ta' Registrazzjoni KBC 131), misjuqa mill-konvenut b'veloċità' qawwija tagħmel manuvra ta' sorpass billi taqla' vettura oħra, li kienet quddiemha, taqsam "id-double white lane" u tidhol addirittura ġol-karreġġhata opposta minn fejn kienet għaddejja hija bir-riżultat li hija sfat investita mill-vettura (numru ta' registrazzjoni : KBC 131) misjuqa mill-konvenut ;

Illi l-impatt tad-daqqa kien tant wieħed kbir u qawwi li mal-ħabta, l-vettura tagħha ġiet imdawra tħares lejn in-Nadur, filwaqt li l-vettura tal-konvenut kompliet iddur, imxiet il-quddiem u ġiet tħares lejn id-direzzjoni tar-Rabat, Għawdex ;

Illi għalhekk l-istess inċident awtomobilistiku ġara unikament minħabba traskuraġni grassa, imperizja, speed eċċessiv u non-osservanza tar-regolamenti tat-traffiku da parti tal-istess konvenut ;

Illi minħabba l-inċident awtomobilistiku hawn fuq imsemmi, l-attriċi, kif rappreżentata soffriet diversi feriti gravi per durata u ċioe' fratturi tal-kustilji tagħha tan-nahha tal-lemin, frattura tal-clavicle tal-lemin kif ukoll frattura tan-navicular bone ta' saqajha x-xellugija fil-mid tarsal joint ;

Illi għalhekk l-attriċi mhux biss danni materjali, u telf ta' xogħol u profitti, imma wkoll debilitazzjoni permanenti, kif jiġi pruvat dettaljatament waqt is-smiegħ tal-istess kawża .

Talab lill-konvenut jgħid għaliex m'għandhiex din il-Qorti :

1. Tiddikjara unikament responsabbli għal inċident stradali hawn fuq imsemmi ;

Kopja Informali ta' Sentenza

2. Tillikwida d-danni kollha sofferti mill-attriċi, kif rappreżentata, liema danni huma sewwa materjali, kif ukoll dawk fil-kwalita' ta' *lucrum cessans* u telf ta' xogħol;

3. Tikkundanna lill-istess konvenut iħallas lill-attriċi d-danni kollha hekk sofferti u likwidati .

Bl-ispejjeż kompriżi dawk tal-ittra uffiċjali tas-7 ta' Awissu 2000 kontra l-istess konvenut u dik ppreżentati kontestwalment ma' dina ċ-ċitazzjoni kontra s-soċjeta' assikuratriċi tal-istess konvenut u bl-ingunzjoni tal-istess konvenut għas-subizzjoni li għaliha minn issa huwa mħarrek.

Bl-imgħaxijiet ukoll skond il-liġi .

Rat id-dikjarazzjoni tal-fatti ta' l-attur nomine kkonfermata bil-ġurament tiegħu .

Rat in-nota ta' l-eċċezzjonijiet tal-konvenut li biha eċċepixxa :

1. Illi t-talbiet attriċi huma nfondati fid-dritt u fil-fatt u għalhekk għandhom jiġu miċħuda stante illi Sylvia Noll kienet unikament responsabbli għall-inċident stradali in kwistjoni meta bil-vettura tagħha ħarġet minn *road intersection (T-junction)* għal fuq triq prinċipali mingħajr ma ħadet il-prekawzjonijiet mehtieġa .

2. Salvi eċċezzjonijiet oħra fid-dritt u fil-fatt .

Rat id-dikjarazzjoni tal-fatti ta' l-istess konvenut maħlufa minnu .

Rat il-kontro-ċitazzjoni tal-konvenut li permezz tagħha, wara li ppremetta :

Kopja Informali ta' Sentenza

Illi huwa Ivan Buttigieg irid jinqeda biċ-ċitazzjoni promossa mill-attur nomine sabiex jiddeduċi wkoll il-pretensjoni tiegħu ;

Illi fl-inċident stradali in kwistjoni l-konvenut Ivan Buttigieg kien qed isuq il-vettura tiegħu tal-marka Hyundai u bin-numru tar-reġistrazzjoni KBC 131 fi Triq ir-Rabat fid-direzzjoni tan-Nadur, Għawdex ;

Illi l-imsemmi inċident seħħ meta Sylvia Noll li kienet qed isuq vettura bin-numru tar-reġistrazzjoni DAK 309 proprjeta' ta' VJ Borg Ent. Ltd u mikrija lilha baqgħet ħierġa mir-road intersection (T-Junction) u ċioe' mit-Triq ta' Bordin limiti tan-Nadur, Għawdex sabiex tidhol fi triq prinċipali u cioe' Triq ir-Rabat, ta' Xħajma, limiti tan-Nadur, Għawdex sabiex tmur fid-direzzjoni tax-Xagħra ;

Illi għalhekk l-istess inċident awtomobilistiku ġara unikament minħabba traskuraġni grassa, imperizja, speed eċċessiv u non-osservanza tar-regolamenti tat-traffiku da parti ta' l-attriċi Sylvia Noll kif rappreżentata ;

Illi kawża ta' l-istess inċident il-konvenut sofra danni fil-vettura tiegħu bin-numru tar-reġistrazzjoni KBC 131 kif jiġi dettaljatament ippruvat waqt is-smiegħ tal-kawża ;

Illi għalkemm interpellata mill-konvenut sabiex tersaq għal likwidazzjoni u ħlas tad-danni minnu sofferta permezz ta' ittra uffiċjali datata sbatax (17) ta' Awissu tas-sena elfejn (2000), Sylvia Noll baqgħet inadempjenti .

Talab lill-attur nomine jgħid għaliex m'għandhiex din il-Qorti :

1. Tiddikjara lil Sylvia Noll kif rappreżentata unikament responsabbli għall-inċident stradali hawn fuq imsemmi ;

2. Tillikwida għalhekk id-danni kollha sofferti mill-konvenut Ivan Buttigieg per konsegwenza ta' dan l-inċident awtomobilistiku hawn fuq imsemmi u dan

Kopja Informali ta' Sentenza

jekk hemm bżonn permezz ta' perit li għandu jiġi nominat għal dan il-fini ;

3. Tikkundanna lill-istess Sylvia Noll sabiex thallas lill-konvenut Ivan Buttigieg id-danni kollha hekk sofferti u likwidati ;

Bl-ispejjeż inkluż dawk ta' l-ittra uffiċjali mibgħuta fis-sbatax (17) ta' Awissu tas-sena elfejn (2000) u ta' l-ittra uffiċjali mibgħuta kontestwlament ma' din iċ-ċitazzjoni lis-soċjeta' ta' l-assikurazzjoni ta' Sylvia Noll u bl-inġunzjoni għas-subizzjoni li għaliha minn issa l-attriċi hija mħarrka .

Bl-imgħaxijiet skond il-liġi .

Rat in-nota ta' l-eċċezzjonijiet ta' l-attur nomine għal din il-kontro-talba, li biha eċċepixxa :

1. Illi d-domandi attriċi huma infondati fid-dritt u fil-fatt u dana peress illi l-attur nomine bl-ebda mod u manjiera ma huwa responsabbli għal inċident awtomobilistiku msemmi fiċ-ċitazzjoni, liema inċident ġara unikament tort u ħtija tal-konvenut ;

2. Salvi eċċezzjonijiet oħra fid-dritt u fil-fatt .

Rat id-dikjarazzjoni tal-fatti ta' l-attur nomine relattiva għal din in-nota ta' l-eċċezzjonijiet, minnu maħlufa .

Rat id-digriet tagħha tal-15 ta' Marzu 2001 fejn innominat lill-kirurgu Mr. Charles Grixti bħala espert mediku sabiex, wara li jeżamina lill-attriċi, jirrelata dwar il-kundizzjoni medika tagħha.

Rat ir-rapport ta' l-istess espert mediku pprezentat fl-1 ta' Marzu 2002 u minnu maħluf fil-21 ta' Mejju 2002 .

Rat l-atti l-oħra kollha tal-kawża, inklużi l-verbali tax-xhieda mismugħa u d-dokumenti eseбити .

Rat il-verbal tagħha tat-22 ta' Gunju 2005 fejn il-kawża tħalliet għal-lum għas-sentenza .

Rat in-noti ta' Sottomissjonijiet rispettivi tal-kontendenti .

Ikkunsidrat :

Illi din hija kawża fejn l-attur nomine qed jitlob li l-konvenut jiġi dikjarat responsabbli għall-inċident stradali li fih bintu l-attriċi Sylvia Noll, minnu rappreżentata, kienet involuta f'ħabta ma' karozza misjuqa mill-konvenut . Konsegwentement talab ukoll il-likwidazzjoni tad-danni kkaġunati lill-attriċi minħabba dan l-inċident u l-kundanna tal-konvenut sabiex iħallas l-ammont hekk likwidat .

PROVI

L-inċident in kwistjoni ġara fi Triq ir-Rabat, magħrufa wkoll b'ħala ta' Xhajma, limiti tan-Nadur, Għawdex, nhar it-30 ta' Lulju 2000 f'xi 3.00 p.m., meta seħħet kollizzjoni bejn il-karozza misjuqa minn Sylvia Noll, li kienet ħierġa minn Triq ta' Bordin, li tiġi laterali għal Triq ir-Rabat, u fuq il-lemm ta' dik it-triq għal min ikun sejjer lejn in-Nadur, u l-karozza l-oħra misjuqa mill-konvenut li kien għaddej fi Triq ir-Rabat, fi trieqtu lejn in-Nadur .

L-unika xhieda okulari ta' dan l-inċident kienu l-istess partijiet involuti u cioè' l-attriċi u l-konvenut u Lorraine Attard, *front seat passenger* fil-karozza misjuqa mill-konvenut . Mill-okkorrenza redatta mis-surgent tal-Pulizija Mario Cassar li nvestiga il-kaz,¹ jirriżulta illi *a tempo vergine* il-konvenut qallu illi :

".... I was driving towards Nadur . I do not know what speed I was driving at . All of a sudden I find myself with the other vehicle in front of me . It came out of a side street from my right side."

Sylvia Noll tat is-segwenenti versjoni :

".... I came out of Bordin Street . At the intersection I stopped to explore the road . I started to turn left to proceed to Xaghra when I saw nobody coming from

¹ ara kopja esebita b'ħala Dok. B. a fol. 6 - 9 tal-process .

Nadur . I think that I collided with the other driver, who was overtaking another vehicle when he was driving from the direction of Victoria to Nadur."

Fid-depożizzjoni tagħhom quddiem din il-Qorti, l-kontendenti nvoluti f'dan l-incident stradali, żammew bejn **wieħed** u ieħor l-istess verzonijiet . Il-konvenut pero' żied dettal importanti li ma ssemmiex *a tempo vergine*, u ċioe' li l-konvenuta invadjetlu l-karreġjata tiegħu, billi baqgħet ħierġa b'ċerta voloċita' mit-triq laterali u daret għal fuqu b'tali mod illi sabha ma' wiċċu u ma kellu l-ebda opportunita' jipprova jevitaha . Bid-daqqa iż-żewġ vetturi daru u, filwaqt illi dik ta' l-attriċi ġiet tħares lejn in-Nadur, tiegħu spiċċat tħares fid-direzzjoni opposta lejn il-wied . Lorraine Attard, sostniet din il-verzjoni tal-konvenut .

Mill-iskizz redatt mis-surgent Cassar² jiġi nnotat illi :

1. il-karozza misjuqa mill-attriċi (DAK 309), li kienet ħierġa mit-triq laterali ta' Bordin, spiċċat tħares lejn in-Nadur, fuq il-karreġġjata ta' min ikun niežel min-Nadur;
2. id-daqqa fuq il-karozza tagħha tidher li ħaditha min-nofs ta' quddiem għal-lemin ;
3. il-karozza tal-konvenut (KBC 131) li kienet ġejja mid-direzzjoni tar-Rabat, spiċċat imdawwra wkoll, angolata lejn il-wied ;
4. il-ħsara fuq din il-karozza tidher ukoll l-aktar pronunzjata min-nofs għal-lemin fuq quddiem tagħha ;
5. m'hemm l-ebda sinjali ta' *brake marks* ;
6. jidhru żewġ *scratch marks* fuq in-naħa tat-triq li tieħu lejn in-Nadur, u oħra qrib tagħhom imma fuq in-naħa l-oħra tat-triq ;

² dok.B a fol.10 tal-process

7. minn fejn din li *scratch mark* ta' l-aħħar, li ġiet immarkata mis-surgent Cassar bħala l-"*most probable spot of impact*" jidhru traċċi ta' żejt li jibqgħu sejrin sa taħt il-karozza ta' l-attriċi fejn jispiċċaw f'għadira kbira ta' żejt ;

8. it-triq prinċipali (Rabat Road) hija maqsuma f'żewġ *lanes*, waħda f'kull direzzjoni; id-*double white line*, fil-post fejn seħħ l-inċident huwa miksur, u dana sabiex it-traffiku li jkun ġej mid-direzzjoni tar-Rabat, ikun jista' jikser għat-triq laterali li minnha kienet ħierġa l-attriċi .

Sew mir-ritratti esebiti,³ kif ukoll mis-*surveyor's report*,⁴ u d-depożizzjoni tal-konvenut,⁵ jirriżulta illi l-ħsarat fiż-żewġ vetturi kienu estensivi .

RESPONSABILITA'

Huwa evidenti illi l-persuni nvoluti f'din il-ħabta qegħdin jagħtu verzonijiet konfligġenti ta' kif seħħ dan l-inċident stradali . Madankollu l-Qorti jidhrilha illi dan huwa każ tipiku fejn għandha tapplika t-teorija tar-*res ipsa loquitur*, u dan għaliex l-istess skizz redatt mmedjatament wara l-kollizzjoni, jagħtina indikazzjoni tajba ta' kif ġraw l-affarijiet u għalhekk jinkombi lill-konvenut li jgib provi konvinċenti kuntrarji sabiex jirribatti dak li jidher li ġara . Intqal f'dan ir-rigward illi : "*F'materja ta' traffiku, il-provi jistgħu juru li l-każ ikun wieħed li jaqa' taħt il-prinċipju tar-res ipsa loquitur . Għax jista' jkun hemm każi ta' aċċidenti stradali fejn ma jkunx hemm bżonn li l-persuna offiża fl-aċċident tipprova li d-driver li kien isuq il-karozza kien attwalment negligenti, billi n-negliġenza tiegħu tkun tirriżulta mill-istess natura tal-aċċident . Fi kliem ieħor, il-kwerelant jista' jipprova fatti li fihom infushom ma jstabilixxux li d-driver effettivament kien negligenti, imma li minnhom il-liġi tassumi li l-offiż ipprova biżżejjed il-ħtija tad-driver, u dan ikun f'pożizzjoni li jkollu każ prima facie pruvat kontra*

³ Dokti. R3 u R 4 a fol. 57, 58, u dokti IB 1 sa IB 3 a fol. 208 - 210,

⁴ Dok . A a fol. 56 .

⁵ ara xhieda tiegħu tat-22.6. 05 .

*tiegħu; u jekk ma jinnewtralizzax dawn il-provi, il-kwistjoni tiġi deċiża kontra tiegħu."*⁶

Fil-każ in eżami l-iskizz imsemmi jipprovdielna prova inekwivoka ta' fejn tassew seħħet il-ħabta . Li *spot of impact* ma rriżultatx mid-*debris* li soltu jhallu l-vetturi fl-art mad-daqqa, u dan probabilmment għax l-impatt kien tant kbir illi kollox spicċa mgħaffeg ġo xulxin, minflok ma waqa' fit-triq . Imma xorta waħda hemm evidenza biżżejjed li tindika fejn ġrat il-kolliżżjoni . Apparti il-girfa (*scratch mark*) li kien hemm fl-art fuq in-naħa tat-triq ta' min ikun nieżel min-Nadur, it-traċċi taż-żejt li jibdew minn ħdejn l-istess girfa u jibqgħu sejrjn sa taħt il-karozza ta' l-attriċi, li spicċat mdawra aktar 'l fuq tħares lejn in-Nadur, fuq l-istess naħa tat-triq, ma jstgħux ma jfissrux illi l-ħabta tassew ġrat fuq dik il-parti tat-triq u mhux kif jallegaw il-konvenut u l-passiġġiera tiegħu .

Il-konvenut jipprova jiskolpax ruħu billi jgħid illi lill-attriċi ma rahiex, billi din qabdet u ħarġitlu għall-*main road* u nvadietlu l-karreġġjata tiegħu . Ġialadarba pero' ġie muri sodisfaċentement illi l-ħabta ġrat fuq in-naħa l-oħra tat-triq, jiġi li kien hu li nvada l-karreġġjata ta' l-attriċi u mhux *vice versa* . Appuntu kif ingħad f'ċirkostanzi pjuttost simili, "*in rigward tal-verżjonijiet tal-fatti, kif mogħtija mill-partijiet involuti f'din il-kolliżżjoni, il-Qorti rat li l-aktar fattur importanti u rilevanti, hu fil-fatt dak id-debris immedjatament quddiem il-mudguard tal-lemin fuq quddiem tal-karozza misjuqa mill-attur . Dan id-debris jinsab kollu kemm hu fuq in-naħa tat-triq fejn tinsab il-karozza tal-attur . Dan hu indikattiv, fuq bażi ta'probabilita', illi l-karozza tal-attur, waqt li kienet hierga mit-triq laterali ma marritx oltre l-linja medjana tat-triq . Għalhekk jidher li l-ħabta saret fuq in-naħa tal-lemin tat-triq użata mill-attur waqt li, fil-fatt, il-konvenut anke jekk għal ftit kien qabeż il-linja medjana . Minħabba hekk, ir-responsabilita' għal dan l-incident trid tiġi akkolta kollha*

⁶ Prim'Awla : Spiteri vs Spiteri kollez . XLI. II. 1123; u Pulizija vs Capt. Arther Gera : 13.12.1958 .

*kemm hi lill-konvenut, waqt li jingħad illi s-sewqan tal-attur kien regolamentari."*⁷

Fl-ebda mument ma ġie allegat mill-konvenut illi huwa kien kiser għall-fuq il-karreġġjata l-oħra tat-triq biex jidhol fi Triq Ta' Bordin . Anzi dejjem baqa' jsostni illi huwa baqa' għaddej għad-dritt u kienet l-attriċi li nvadietlu l-karreġġjata tiegħu .

Apparti dan kien hemm ukoll il-fattur tal-veloċita' . Il-ħsarat estensivi mgarrba fiż-żewġ vetturi, tant li t-tnejn ġew dikjarati bħala *total loss*, kif ukoll il-mod kif spiċċaw it-tnejn imdawwra fid-direzzjoni opposta għal dik li kienu sejrin fiha, jindikaw illi l-impatt kien wieħed qawwi ħafna . L-attriċi kienet ħierġa minn triq sekondarja, u bilfors kellha tnaqqas li *speed* biex iddur lejn ix-Xewkija . Minn naħa l-oħra l-konvenut kien għaddej fuq triq dritta u twila li kienet tippermettilu jsuq b'ċerta veloċita', imma kif ġie drabi oħra osservat, "... *anke f'każ li t-triq tikkonsentilu d-dritta, dan ma jfissirx li konduċent jista' jittrasformaha f'pista tat-tigrija għaliex li speed, meta jkun eċċessiv, jinnewtralizza dak il-'margin of safety' tant neċessarju għal kull emergenza li tista' tinqala'.*"⁸

Minn naħa l-oħra ma tista' tiġi mputata ebda ħtija lill-attriċi. Din, qabel ma ħarġet mit-triq sekondarja għat-triq prinċipali, jidher illi esplorat sewwa it-triq, ħarset fid-direzzjoni tal-lemin tagħha biex tara jekk kienx ġej traffiku minn dik in-naħa u billi ma kienx hemm, ħarġet iktar 'l barra u bdiet tikser lejn ix-xellug tagħha biex toħrog għal fuq il-main road bil-ħsieb li tmur lejn ix-Xewkija . Il-problema kienet li l-konvenut kien ġej sparat fuq in-naħa l-ħażina tat-triq, sab lill-attriċi ma' wiċċu u ħadd minnhom ma seta' jieħu ebda *evasive action* biex ma ssirx il-ħabta . Jirriżulta għalhekk illi għal dan l-inċident stradali jaħti unikament il-konvenut .

LIKWIDAZZJONI TA' DANNI

Qorti tal-Magsitrati (Malta) Inferjuri : "Gasam Mamo Insurance Agency Ltd. et. noe. vs Anthony Zammit : 31.10.2005 .

⁸ Kollez . Vol. XLVI p. iv. p. 883 .

Fil-liġi tagħna l-likwidazzjoni tad-danni hija regolata bl-artikolu 1045 tal-Kodiċi Ċivili . Kif ġie osservat mill-Qrati tagħna, f'din il-materja ma hemmx regoli fissi u nflessibbli, ma hemmx *quantitative scale* tad-danni, għax kollox jiddependi miċ-ċirkostanzi partikolari tal-każ . Is-somma tad-danni hi rimessa għall-arbitriju prudenzjali tal-Qorti, fil-limiti stabbiliti mil-liġi⁹ . Fl-eżerċizzju ta' din id-diskrezzjoni tagħha, il-Qorti qabel ma tasal biex tiffissa l-ammont, għandha tfares lejn iċ-ċirkostanzi molteplici, u tista' ukoll utilment tuża bħala *tests* biex tikkontrolla ċ-ċifra finali, id-diversi modi ta' kompitu sugġerit mill-ġurisprudenza estera f'dan ir-rigward, mingħajr ma tivvinkola ruħha b'xi wieħed minnhom partikolari, sabiex b'dan il-mod ikun dejjem hemm ċerta elasticità ta' kriterju adattabbli għall-partikolaritajiet ta' kull fattispeċie¹⁰ . Skond il-liġi tagħna l-likwidazzjoni tad-danni tinqasam f'żewġ aspetti : id-danni attwali (*damnum emergens*) u t-telf ta' qliegħ futur (*lucrum cessans*) .

A. **Damnum Emergens :**

Dawn normalment huma d-danni attwali u effettivi sofferti mid-danneġġjat u mhux soltu jagħtu lok għal kontroversja . Fil-każ preżenti, l-ispejjeż inkorsi mill-attriċi jikkonsistu fi spejjeż medicinali, visti għand tobba u speċjalisti u spejjeż oħra li kellha tagħmel in segwitu għal dan l-incident . Dawn ġew imfissra minn Sylvia Noll stess fid-depożizzjoni tagħha fil-kors tas-smiegħ ta' din il-kawża,¹¹ u jinsabu l-koll ikkorroborati bl-irċevuti relattivi esebiti fl-istess okkażjoni¹² . Dawn l-ispejjeż ilaħħqu spiza totali ammontanti fis-somma ta' elf mitejn tmienja u sittin lira maltija (Lm1268) . Ma jidhirx illi hemm xi kontestazzjoni dwar dawn l-ispejjeż u għalhekk huma kollha ripetibbli .

B. **Lucrum Cessans :** Dwar il-metodu kif jiġi komputat dan it-telf futur, ma hemm l-ebda regola fissa u

⁹ Savona vs Asphar : Appell : 23.6.1952 .

¹⁰ Carmelo Fenech vs Antonio Galea ; vol. XL. I. 73 ; Francis Galea vs. Bartolomeo Grech; vol. XLII. II. 1019 .

¹¹ a fol. 73 - 74 tal-process .

¹² Dok. SM6 sa SM 19 a fol. 79 - 92 ibid..

I-Qrati tagħna adottaw diversi kriterji . Kif intqal pjuttost reċentement mill-Qorti ta' l-Appell : *“Jingħad illi l-Qrati tagħna fil-pronunċjament tagħhom dwar kriterji li għandhom jintużaw biex jagħmlu tajjeb għall-incertezzi ta' likwidazzjoni ta' danni li f'każijiet simili dejjem jagħtu lok għalihom, qatt ma rrinuzjaw għall-fakolta' diskrezzjonali tagħhom Diversi drabi l-Qrati tagħna segwew il-prinċipji enunċjati fil-kawża 'Butler v. Heard'.*¹³

Imma kif ġie enfasiżżat f'sentenza oħra ta' dik il-Qorti, ċċitata favorevolment fis-sentenza tagħha f'dik il-kawża :

*“Il-Qorti tara li fil-ġurisprudenza tagħna ġie kemm-il darba mişnuq li minkejja ċerti prinċipji li jirriżultaw mill-ġurisprudenza, dejjem għandu jkun hemm ċertu elasticità ta' kriterji billi l-pronunċjament fil-likwidazzjoni in kwistjoni huwa wieħed ta' probabilita' . Inoltre, id-danneġġjat jingħata somma kapitali darba waħda biss, li meta tingħata b'sentenza m'hijjex aktar soġġetta għal ebda reviżjoni . Għalhekk din is-somma kapitali trid tkun tikkorrispondi kemm jista' jkun mar-rejalta'.*¹⁴

Għal numru ta' snin il-Qrati tagħna fil-maġġor parti tal-każi segwew rigorożament il-metodu stabbli għall-ewwel darba fil-kawża **“Butler vs Heard”** . Din il-kawża tagħat oriġini għal dak li jissejjaħ il-**multiplier system** li fiha l-perċentwali tad-debilta' u l-qliegħ annwali tal-korrut jiġu multiplikati bis-snin tal-ħajja lavorattiva bażata fuq il-*life expectancy* tiegħu miżjud b'perċentwali biex tagħmel tajjeb għall-inflazzjoni u židiet fil-pagi, u b'riduzzjoni ta' ċertu ammont minħabba l-*lump sum payment* . F'dawn l-añhar snin pero' dan il-metodu ta' kalkolazzjoni ġie modifikat sabiex ikun iktar rejalistiku u jieħu konsiderazzjoni aħjar taċ-ċirkostanzi taż-żmenijiet attwali¹⁵

Meta seħħ l-incident mertu ta' din il-kawża l-attriċi kellha sitta u tletin (36) sena u tgħid illi kienet taħdem bñala

¹³ Carmelo sive Charles Micallef et vs Richard Spiteri et : Appell : 15.1.2002 .

¹⁴ Francis Sultana vs. John Micallef et noe. Et : Appell : 20.7.1994 .

¹⁵ Emanuel Mizzi vs Carmel.Attard : sentenza ta' din il-Qorti tat- 13.5.2003 .

beauty therapist fl-esteru, fejn kienet takkumpanja lir-raġel tagħha li kien jahdem barra mil-pajjiż . Għalkemm tallega illi kienet iddañhal madwar sitt mitt lira maltija (Lm600) fix-xahar f'dan ix-xogħol, ma nġiebet ebda prova konvinċenti dwar dan . L-unika indikazzjonijiet li kienet tagħmel xogħol simili kienu l-produzzjoni ta' ċertifikat maħruġ mill-British Association of Electrolysis Ltd¹⁶, u kopja ta' kuntratt ta' formazzjoni ta' kumpanija ma' soċju għarbija dwar xogħol relatat¹⁷ . Madankollu l-attriċi baqgħat ma ressqet ebda prova ta' l-introjtu tagħha minn dan ix-xogħol . Fi kwalunkwe każ pero' l-attriċi kellha kull dritt taħdem b'hal kull mara miżżewġa oħra, u għalhekk għal fini ta' komputazzjoni d-df'ul tagħha għandu jitqies li jiswa mhux inqas mill-paga minima nazzjonali,¹⁸ li llum hija ta' medja ta' sittin lira maltija (Lm60) fil-gimgha .

Fil-kawżi li segwew *Butler vs Heard* b'mod rigoruż, il-ħajja lavorattiva ma kienitx tiġi kkalkolata a bażi tas-snin kollha li kien għad baqgħala taħdem il-vittma, kieku ma seħħx l-incident, imma normalment kienet tittiehed ħajja lavorattiva ta' għoxrin (20) jew ħamsa u għoxrin (25) sena . Illum il-gurnata pero' meta l-*life expectancy* twalet sostanzjalment, tant illi ħafna pajjiżi qed itawwlu wkoll l-eta' tal-pensjoni, ma baqa' ebda raġuni għaliex il-ħajja lavorattiva ma tiġix kalkolata kollha¹⁹ . Meta seħħ dan l-incident l-attriċi kellha sitta u tletin (36) sena²⁰ u għalhekk kien għad baqagħlha ħajja lavorattiva ta' 24 sena oħra .

L-espert mediku stabilixxa li l-perċentwali ta' diżabilita' permanenti kienet ta' tlieta fil-mija (3%)²¹ . Il-Qorti ma tara ebda raġuni għaliex m'għandhiex toqgħod fuq l-espert tagħha, li ċertament huwa ferm aktar kwalifikat minnha sabiex jagħmel gudidzju fuq l-istat ta' saħħa ta' l-attriċi .

¹⁶ a fol. 77 tal-process .

¹⁷ Dok. AR a fol. 128 - 130 u traduzzjoni relattiva Dok . AR. 1 a fol. 131 – 134

¹⁸ Prim'Awla : John Bugeja pro et noe vs Carmelo Spiteri : 30.11.2001 .

¹⁹ Agius vs. Galea et noe. : Kummerc : 11.7.1989; Buttigieg vs Azzopardi : Kummerc : 25.7.1989; Mario Camilleri vs Mario Borg : Prim'Awla : 8.5.1990 .

²⁰ ara I.D. Card tagħha fuq ir-RAR redatt mis-surgent Cassar .

²¹ ara rapport peritali a fol. 169 - 172 tal-process .

Kopja Informali ta' Sentenza

Skond il-ġurisprudenza kostanti, minħabba l-*lump sum payment*, (u hawn mhux il-każ li l-attriċi ilha tistenna ħafna snin biex tingata' s-sentenza), għandu jitnaqqas kwint (1/5) . Peress illi l-kalkoli qed jinħadmu fuq paga ta' llum, irid jingħata kumpens xieraq ukoll biex jagħmel tajjeb għar-rata ta' inflazzjoni . Normalment din tkun ta' għoxrin fil-mija (20%) . Għalhekk l-ammont dovut irid jinħadem hekk : $Lm60 \times 52 = Lm3120$ (paga bażi) $\times 24$ (snin ta' ħajja lavorattiva) $\times 3\%$ (percentwali ta' debilita' permanenti) $\times 80\%$ (minħabba l-*lump sum payment*) $\times 120\%$ (għaž-żieda fl-inflazzjoni) = Lm2156.54 .

RI-EPILOGU

Għaldaqstant l-ammont totali pagabbli lill-attriċi in linea ta' danni kkaġunati per konsegwenza ta' l-incident mertu ta' din il-kawża, huma s-segwenti :

1. Damnum emergens : Lm 1268.00 +
 2. Lucrum Cessans : Lm 2156.54
- Total ta' : Lm 3424.54.

Għal dawn il-motivi tiddeċidi l-kawża billi :

(A) fir-rigward taċ-ċitazzjoni ta' l-attur nomine, filwaqt illi tiċhad l-eċċezzjonijiet tal-konvenut, tilqa' t-talbiet attriċi u :

1. tiddikjara lill-konvenut unikament responsabbli għall-incidenti mertu tal-kawża ;
2. tillikwida d-danni sofferti mill-attriċi, kif rappreżentata mill-attur nomine, minħabba fl-istess incidenti, fl-ammont ta' tlett'elef, erba' mija erbgħa u għoxrin lira maltija u erbgħa u ħamsin ċenteżmu (Lm3424.54) ; u
3. tikkundanna lill-istess konvenut iħallas l-ammont hekk likwidat lill-attur nomine .

Kopja Informali ta' Sentenza

(B) fir-rigward tal-kontro-talba tal-konvenut, tilqa' l-eċċezzjonijiet ta' l-attur nomine u tiċhad it-talbiet tal-konvenut .

Bl-ispejjeż, inklużi dawk ta' l-ittra uffiċċjali kontra l-konvenut tas-7 ta' Awissu 2000 u dik ppreżentata kontestwalment ma' ċ-ċitazzjoni u mibgħuta lis-soċjeta' assikuratriċi tal-konvenut, kontra l-istess konvenut

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----